

यदा नैव रविर्नाग्निर्नवायुर्न च चन्द्रमाः । नैवान्तरीक्षं नैवोर्वा शेषं भवति किञ्चन ।
 तस्मिन्नेकार्षवे लोके नष्टे स्थावरजङ्गमे । नष्टे देवासुरगणे समुत्सन्नमहोरगे ।
 शयानममितात्मानं पद्मोत्पलनिकेतनं । त्वमेकः सर्वभूतेशं ब्रह्माणमुपतिष्ठसि ।
 एतत् प्रत्यक्षतः सर्वं पूर्ववृत्तं द्विजोत्तम । तस्मादिच्छाम्यहं श्रोतुं सर्वहेत्वात्मिकां कथां ।
 अनुभूतं हि ब्रह्मशस्त्रैकेन द्विजोत्तम । न तेऽस्यविदितं किञ्चित् सर्वलोकेषु नित्यदा । १८८२०
 ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ हन्त ते वर्त्तयिष्यामि नमस्कृत्वा स्वयम्भुवे । पुरुषाय पुराणाय शाश्वतायाव्ययाय च ।
 अव्यक्ताय सुसूक्ष्माय गुणाय निर्गुणात्मने । स एष पुरुषव्याघ्र पीतवासा जनार्दनः ।
 एष कर्त्ता विकर्त्ता च भूतात्मा भूतकृत् प्रभुः । अचिन्त्यमहदाश्चर्यं पवित्रमिति चोच्यते ।
 अनादिनिधनं भूतं विश्वमव्ययमचयं । एष कर्त्ता न क्रियते कारणञ्चापि पौरुषे ।
 यद्येष पुरुषो वेद वेदा अपि न तं विदुः । सर्वमाश्चर्यमेवैतन्निवृत्तं राजसत्तम । १८८२१
 आदितो मनुजव्याघ्र कृत्स्नस्य जगतः चये । चत्वार्युजः सहस्राणि वर्षाणां तद्धतं युगं ।
 तस्य तावच्छती सन्ध्या सन्ध्याशश्च तथाविधः । त्रीणि वर्षसहस्राणि त्रेतायुगमिहोच्यते ।
 तस्य तावच्छती सन्ध्या सन्ध्याशश्च ततः परं । तथा वर्षसहस्रे द्वे द्वापरं परिमाणतः ।
 तस्यापि द्विशती सन्ध्या सन्ध्याशश्च तथाविधः । सहस्रमेकं वर्षाणां तथा कलियुगं स्मृतं ।
 तस्य वर्षशतं सन्धिः सन्ध्याशश्च ततः परं । सन्धिसन्ध्याशयोस्तुल्यं प्रमाणमुपधारय । १८८२२
 त्रीणि कलियुगे चैव प्रवर्त्तन्ति कृतं युगं । एषा द्वादशसाहस्री युगाख्या परिकीर्त्तिता ।
 एतत् सहस्रपर्यन्तमहो ब्राह्ममुदाहृतं । विश्वं हि ब्रह्मभवने सर्वतः परिवर्त्तते ।
 लोकानां मनुजव्याघ्र प्रलयन्तं विदुर्बुधाः । अल्पावशिष्टे तु तदा युगान्ते भरतर्षभ ।
 सहस्रान्ते नराः सर्वे प्रायशोऽनृतवादिनः । यज्ञप्रतिनिधिः पार्थ दानप्रतिनिधिस्तथा ।
 व्रतप्रतिनिधिश्चैव तस्मिन् काले प्रवर्त्तते । ब्राह्मणाः शूद्रकर्माणस्तथा शूद्रा धनार्जकाः । १८८२३
 क्षत्रधर्मेण चाप्यत्र वर्त्तयन्ति गते युगे । निवृत्तयज्ञस्त्राधाया दण्डाजिनविवर्जिताः ।
 ब्राह्मणाः सर्वभक्ष्याश्च भविष्यन्ति कलौ युगे । अजपा ब्राह्मणास्तात शूद्रा जपपरायणाः ।
 विपरीते तदा लोके पूर्वरूपं चयस्य तत् । बहवो स्वेच्छराजानः पृथिव्या मनुजाधिप ।
 मृषानुशासिनः पापा मृषावादपरायणाः । आम्नाः शकाः पुलिन्दाश्च यवनाश्च नराधिपाः ।
 काम्बोजा वाह्लिकाः शूद्रास्तथाभीरा नरोत्तम । न तदा ब्राह्मणः कश्चित् स्वधर्ममुपजीवति । १८८२४
 क्षत्रियाश्चापि वैश्याश्च विकर्मस्था नराधिप । अल्पायुषः स्वल्पबलाः स्वल्पवीर्यपराक्रमाः ।
 अल्पसाराल्पदेहाश्च तथा सत्याल्पभाषिणः । ब्रह्मशून्या जनपदा मृगव्यालावृता दिशः ।
 युगान्ते समनुप्राप्ते वृथा च ब्रह्मवादिनः । भोवादिनस्तथा शूद्रा ब्राह्मणाश्चार्यवादिनः ।
 युगान्ते मनुजव्याघ्र भवन्ति ब्रह्मजन्तवः । न तथा घ्राणयुक्ताश्च सर्वगन्धा विशाम्यते ।
 रसाश्च मनुजव्याघ्र न तथा स्वादुयोगिनः । ब्रह्मप्रजा ह्रस्वदेहाः शीलाचारविवर्जिताः । १८८२५